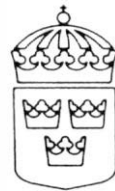

Motion till riksdagen

1987/88:U15

av Jens Eriksson och Hans Dau (m)

med anledning av prop. 1987/88:175 om godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Sovjetunionen om avgränsningen av kontinentalsockeln samt av den svenska fiskezonen och den sovjetiska ekonomiska zonen i Östersjön m. m.

Mot.
1987/88
U15

Den 13 januari 1988 träffades en principöverenskommelse mellan Sovjetunionen och Sverige angående gränsdragningen i den s. k. vita zonen öster om Gotland. Denna principöverenskommelse följdes den 18 april av en avgränsningsöverenskommelse, och samma dag träffades också en fiskeöverenskommelse. Den 2—5 maj slutligen ägde konsultationer rum mellan Sovjetunionen och Sverige rörande utnyttjande av de fiskerättigheter som överenskommits vid ovan nämnda överenskommelser.

I överenskommelsen beträffande fiskeutbytet finns inskrivet:

Inom denna överenskommelses ram och under en tidsperiod om 20 år efter det att avgränsningslinjen fastställts skall Sverige årligen medge Sovjetunionen en fångstkvote om 18 000 ton, varav 240 ton lax, i sin del av det tidigare omstridda området. Sovjetunionen skall under samma tid årligen medge Sverige en fångstkvote om 6 000 ton, varav 80 ton lax, i sin del av det tidigare omstridda området.

Avtalet innebär alltså rättighet att bedriva fiske på varandras områden i den förutvarande vita zonen i icke obetydlig omfattning. Det anges vidare i avtalet att parterna utgår från att fisket i det tidigare omstridda området inte skall vara till men för bestånden av levande tillångar.

I det gemensamma protokollet från konsultationer med Sovjetunionen den 2—5 maj finns angivet följande:

”4. Parterna är överens om att god beståndsvård skall vara vägledande för utnyttjandet av de levande resurserna i det tidigare omstridda området.”

Överenskommelsen innebär därför för det första att Sovjetunionen får tillgång till 18 000 ton fisk, med rätt att bestämma storleken på kvoterna av skilda arter. För det andra innebär avtalet att fisket inte får bedrivas till men för bestånden av levande tillångar. Dessa förbindelser innebär tvingande bestämmelser för Sverige.

Beståndssituationen för torsk (se bil.)

Öster om Bornholm (delområde 25—32) finns de viktigaste lekområdena för torsk i Bornholmsbäckenet, Södra Gotlandsbäckenet, Gdanskdjupet

och Slupskrännan. I Gotlandsbäckenet äger leken rum på ca 70 m djup och djupare om tillgången på syrgas är tillräcklig. Den tätaste äggförekomsten öster om Bornholm påträffas i Bornholmsbäckenet. Torskäggen i Gotlandsbäckenet är emellertid fördelade över ett mycket större område. En grov uppskattning, grundad på medeltätheter av ägg 1954—1970 och på områdets storlek, visar på att totalantalet ägg i Gotlands- och Gdansk-bäckenena är ungefär dubbelt så stort som i Bornholmsbäckenet. Å andra sidan är äggens överlevnadsgrad högre i Bornholmsområdet. Leksäsongen öster om Bornholm är mycket förlängd i och med att den vanligtvis börjar i mars i Bornholms- och Gdanskdjupen, i april i Gotlandsdjupet och slutar i augusti. Den mest intensiva lekperioden är maj—juni, men variationer förekommer beroende på temperatur, salthalts- och syreförhållanden.

Torsk som föds i Gotlandsbäckenet sprids från detta område för att senare växa upp vid bl. a. svenska ost- och sydkusten samt utanför Gotlands ostkust. En del av den torsk som härstammar från lekområdet i Gotlandsbäckenet vandrar upp i Bottenhavet. Merparten av denna torsk tycks stanna kvar i området. Mängden torsk här är beroende av invandring från söder.

Enligt den senaste rapporten från ICES inger läget för det östra torskbeståndet i Östersjön allvarliga farhågor. Lekbeståndet har här halverats under perioden 1982—1987 och ligger nu på nivån ca 500 000 ton. Rekryteringen 1982, 1984 och 1985 har varit ungefär hälften av genomsnittet, och den nuvarande fiskeridödligheten ligger över den biologiska referensnivån F_{max} . ACFM rekommenderade för 1988 en sänkning av fiskeridödligheten ner till nivån 0,7, vilket för detta år innebär en TAC på 150 000 ton. Situationen för årsklassen 1985 är dock något osäker. Under förutsättning av ett uttag 1988 på 150 000 ton bedöms lekbeståndet 1989 ligga på 1987 års nivå.

Sammanfattningsvis är således situationen för det östliga torskbeståndet i hög grad allvarlig och innebär att nuvarande uttag egentligen bör minskas. Utan tvekan har överuttaget av torsk inom vita zonen mycket verksamt bidragit till den försämrade situationen. I detta fiske har EG-fiskefartyg spelat en avgörande roll.

Av det ovan sagda framgår att situationen för torskbeståndet i Östersjön är mycket allvarlig. ACFM, dvs. den rådgivande gruppen inom biologerna, hävdar att en total tillåten fångst (TAC) bör minskas från ett uttag på 250 000 ton till 150 000 ton, alltså en nedskärning på 40 %. Om man tog bort hela fisket i den förutvarande vita zonen skulle det ändå fattas 57 000 ton för att åstadkomma en rimlig biologisk beskattning. Om hela det svenska torskfisket upphörde och fisket stoppades i den förutvarande vita zonen skulle ändå fisketrycket vara för hårt.

Detta ger en bild av den allvarliga situationen för torskbeståndet som råder i Östersjön. Därutöver vill vi peka på följande fakta:

1. Sverige måste få möjlighet att tillgodogöra sig en del av det vi uppnått genom avtalet med Sovjetunionen. Svenskt fiske har på grund av stor trängsel haft liten möjlighet att fiska i området. Det är endast ett fåtal av de största och djärvaste trålarna som har tagit risken att fiska där. Under

de fyra senate åren har Sverige enligt loggboksuppgifterna haft en genomsnittlig torskfångst på 2 020 ton. Motsvarande siffra för EG är 24 680 ton.

2. Sverige har förbundit sig att Sovjetunionen får fiska 18 000 ton i området, varav 240 ton utgörs av lax. Det står Sovjet fritt att 1989 ta ut hela sin kvot eller del därav som torsk.
3. Sverige har enligt avtal att ta hänsyn till beståndsvården och har ansvaret att förvalta en stor del av det viktigaste reproduktionsområdet i Östersjön.

Beståndssituationen för lax

Situationen för den naturreproducerade laxen har under senare år förvärrats. Återvandringen till de naturreproducerande älvarna har minskat för varje år. Utredningar gjorda av bl. a. laxforskningsinstitutet visar detta. Redan 1982 fastslogs vid överläggningar med Finland och Sovjetunionen principen att de naturligt lekande laxstammarnas status skall vara normerande för laxfiskevården. Detta har haft till följd att fiskeristyrelsen under de senaste fem åren inte beviljat en enda yrkesfiskarlicens som betyder en utökning av den svenska fångstkapaciteten.

Fångsterna av lax har under de senaste åren legat mellan 3 200 och 3 900 ton. De svenska fångsterna av lax ligger på ungefär 25 % av de totala uttagen. Det är att notera att Sverige under många år ensamt svarade för två tredjedelar av reproduktionen dels i form av naturreproducerad smolt (smålax), dels av artificiellt producerad sådan. Det bör även påpekas att Sverige äger ca en tredjedel av Östersjöns hela vattenareal.

Under 1986 fångade Sverige 903 ton lax, Finland 1 174 ton, Polen 137 ton, EG 903 ton och Sovjetunionen 603 ton, vilket innebär ett totalt uttag på 3 720 ton.

De fångster av lax som tagits i vita zonen kan endast uppskattas. Av den svenska loggboksstatistiken framgår att svenska fiskare under perioden 1982—1986 i genomsnitt fångade drygt 100 ton i zonen. Under åren 1984—1987 tog EG-fiskare i genomsnitt ca 520 ton lax i området. Vidare kan uppskattas att fiskare från Finland och Sovjetunionen fångat ca 100 resp. 200 ton lax de senaste åren. Sammantaget innebär detta en genomsnittlig laxfångst på drygt 900 ton i området. Sannolikt har dock fångsten varit större och torde uppskattningsvis ha uppgått till minst 1 000 ton. Av från EG lämnad statistik framgår att åren 1985, 1986 och 1987 uppgick EG-fiskarnas laxfångster i vita zonen till 57, 51 resp. 89 % av totalfångsterna i hela Östersjön, vilket visar på områdets stora betydelse för främst det danska laxfisket. Åren 1984—1986 pendlade laxfångsten i egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken mellan 3 200 och 3 900 ton. Jämfört med totalfångsten av lax i vita zonen innebär det att detta begränsade område svarat för ca 30 % av totalfångsten inom det område av Östersjön med förekomst av vild lax.

I enlighet med de åtaganden Sverige gjort om att en god beståndsvård skall vara vägledande för utnyttjande av de levande resurserna, är det nödvändigt att kraftigt skära ner fångsterna i området samtidigt som det måste

ges möjlighet för svenska fiskare att ta i anspråk en större del av uttagen än som skett hittills. Vid en nedskärning till hälften skulle en kraftig förbättring av återvandringen till de naturreproducerande älvarna ske. Detta skulle gagna kust- och älvfisket lika väl som havsfisket och därigenom bli till nytta inte bara för svenskt fiske utan för samtliga nationer som bedriver laxfiske i Östersjön.

Mot. 1987/88
U15

Svenska fångster i framtiden

När Sverige och Sovjetunionen enades om gränsdragningen i den vita zonen blev Sverige ägare till ytterligare 2,6 % av Östersjön. Det rör sig således inte om en större vattenareal. Områdets betydelse som reproduktionsområde för torsk och uppväxtområde för lax ger det dock större betydelse än vad arealen utvisar.

Det är dock inga omätliga tillgångar Sverige fått. Man kan lätt få den uppfattningen, när man hör uttalanden om stora bytesobjekt och när tredjelandss ministrar ställer krav på fiske. Sverige har genom uppgörelsen ett område som rätt utnyttjat kan ge svenskt fiske värdefulla tillgångar och ha stor betydelse för fiskevärden och framtida fiske i Östersjön.

Det ohejdade rovfiske som pågått i vita zonen måste nu stoppas om inte bestånden av lax och torsk skall mer eller mindre utrotas. Det finns därför ur beståndssynpunkt knappast något utrymme för tredjelandsfiske på dessa arter.

Ett enigt utrikesutskott skriver i sitt betänkande UU 1987/88:24:

JoU anser därför att det är viktigt att man från svensk sida i avvaktan på en multilateral reglering av EG- och EFTA-ländernas fiskepolitik iakttar återhållsamhet i bilaterala åtaganden när det gäller att bevilja fiskerättigheter i svenska vatten.

Utskottet instämmer i JoU:s yttrande, vilket ligger i linje med propositionens synpunkter.

Det är därför angeläget att fastslå:

- att fisket i Sveriges andel av vita zonen skall ske under ansvar för god beståndsvård,
- att svenskt fiske skall tillförsäkras ökade fiskemöjligheter inom ramen för god beståndsvård,
- att tredjelandsfiske på hotade arter (torsk och lax) inte får förekomma annat än i starkt begränsad omfattning för att på sikt avtrappas och inom några år upphöra.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande fiskets bedrivande i Sveriges del av den före detta vita zonen.

Stockholm den 19 maj 1988

Jens Eriksson (m)

Hans Dau (m)

Ostersjöns indelning i delområden

